

Ambulanslarm

av Karin Hugelius

Som kort presentation kan man skriva så här om mig:

Karin Hugelius är sjuksköterska med specialistutbildningar inom anestesi samt ambulanssjukvård. Hon har sedan sin sjuksköterskeexamen 1999 arbetat med barnsjukvård, som narkosköterska och som medicinsk koordinator på Räddningsverket. Sedan några år arbetar hon på ambulansen på Karlskoga Lasarett samt undervisar blivande kollegor på Örebro Universitet och deltar också emellanåt i internationella humanitära hjälpinsatser.

Prio ett larm. ”Medvetslös vuxen, ingen andning. HLR pågår” står det i sökaren.

Det är söndag morgon, andra advent. En vacker vinterdag, rimfrost gnistrar i träden längs vägen där vi åker. Magen kurrar, jag har inte ätit frukost. Inte borstat tänderna. Nattens ambulanstransport av gör sig påmint och jag kväver en gäspning. Närmsta ambulans är upptagen, vi har ungefär 4 mil till adressen. Jag pratar med SOS Alarm, de berättar att det rör sig om en man i 40 årsåldern. Hustrun håller på med telefon- HLR tillsammans med en annan SOS operatör.

Det är en vacker villa, nästan som en gård, ute på landet. Inga grannar att tala om, närmsta hus skymtar några hundra meter bort när vi slirar upp på gårdsplanen framför huset, klämmer in vår ambulans mellan brandbilarna. Jag hoppar ut, öppnar bakluckan och ser min egen andedräkt i kylan. Tar med mig utrustningen och springer upp på farstubron, in i hallen. Till höger ligger vardagsrummet. Där sitter en kvinna och några ungdomar i soffan, stirrar mot mig, tysta. En brandman pekar menande upp mot trappen och jag tar den i två kliv. På golvet i sovrummet, mellan väggen och dubbelsängen med skrynkliga sängkläder ligger han, familjefadern, maken, sonen, arbetskamraten, jaktlagskillen och min patient. Två brandkillar kämpar med HLR, jag kopplar på defibrillatorn och suckar när jag ser det raka strecket. Vi försöker lite till, ger adrenalin, syrgas. Men jag inser ganska snart att han är borta. Vi kan inte ändra det som är definitivt. Narkosläkaren i telefonen håller med, jag står inne i badrummet och vi går igenom checklistan; ljusstela pupiller, asystoli, tidigare sjukdomar, given behandling osv. I rummet intill hör jag hur min kollega fortsätter med HLR. ”Hur vill du göra?” säger narkosjouren och jag tvekar. Vem är jag att döma av? Men vem är jag att döma till att fortsätta? Han har varit borta så länge. Vi har 7 mil till sjukhus. Jag vet, men orden sitter långt inne. Jag går ut och lägger en hand på min kollegas axel, han upphör med bröstkompressionerna. Jag tittar upp på brandmännen som står omkring oss, svettiga och tagna av situationen. Försöker förklara att vi inte kan fortsätta. Att de gjort allting de kunde, men tyvärr... Ber dem om hjälp att lägga

upp honom i sängen igen. Slätar ut lakanet och lägger täcket över honom lite, som om han sov. Läger upp ena handen på täcket. Han ser lugn ut. Fast lite blåaktig. Vi står stilla alla omkring honom ett ögonblick, det känns bra. Värddigt på något vis. Jag önskar att det räckte här, men det gör det inte. En trappa ner sitter hans familj och väntar. Jag tänker att de måste ha hört att aktiviteten avtagit här uppe. Kanske förstår det redan? Jag tar ett djupt andetag och stålsätter mig. Det här är det värsta. Går nedför trappan, försöker nästan smyga lite, inbillar mig att det blir lindrigare då av någon anledning. Närmar mig gruppen i soffan, tänker på att se dem i ögonen. Jag har ingen plan, inga färdiga formuleringar i huvudet, tänker bara att eftersom det är barn med måste jag använda rätt ord så det inte blir några missförstånd. Jag presenterat mig, och så säger jag det som ligger närmast till hands. ”Vi har försökt hjälpa er pappa o man på alla tänkbara sätt...”. Jag rycker till av det plötsliga ljudet. Den yngsta dottern skriker hjärtskärande rakt ut; ”TYST!!!!!!!!!!!! Säg inget mer!”. Mamman drar henne intill sig och sväljer. Jag avvaktar en sekund. Sen fortsätter jag. Har jag börjat kan jag inte avbryta känns det som, ska inte dra ut på det. Beskedet tas emot med tystnad. Dottern gråter fortfarande, inborrad i mammas famn. Tonårskillen i soffan sitter stel och håller sin flickvän i handen. Mamman stryker sin dotter över håret och tårarna rinner sakta nedför de stela kinderna. Jag ser mig lite om, behöver en paus från deras ansikten. På matrumsbordet står en adventsljusstake, julduken är lite fläckig. Kanske hade de julmiddag här igår? Kanske pratade de om julklappar? Eller om vilken julsång de gillar bäst? Kanske spelade de spel?

Vi sitter tysta hos dem, min kollega och jag. Så småningom frågar mamman den vanliga frågan; vad händer nu? Känns alltid lika fel att börja berätta om dödsbevis, läkarintyg och begravningsbyråer. Som vanligt frågar vi om det är någon vi kan ringa? Någon som kan komma och vara hos dem? Mamman tänker efter. Nej, det finns ingen. Men vi står på oss. Vi vet att när vi åker om en stund så kommer världen att hinna ikapp dem. Finns det ingen som kan komma, en granne, släkting, barnens kompisars föräldrar, en lärare, någon? Min kollega får ett nummer till en släkting till sist. I väntan frågar jag om de vill se sin pappa. De tvekar. Men mamman vill. Jag följer henne upp till sovrummet. Står i bakgrunden, inbillar mig att det är så jag själv skulle vilja ha det, som en trygg skugga men ändå inte för nära. Hon sitter på golvet och lägger huvudet mot hans bröstorg. Jag vill inte ljuvlyssna på hennes tankar. Tar ett steg tillbaka. Så småningom

kommer barnen också upp, till o med flickan. Hon skakar i hela kroppen, min kollega håller henne om axlarna och leder henne fram till hennes mamma. Hela familjen samlad igen. Tiden nästan stannar. Rimfrost på fönsterbläcket. Ett ögonblick av det vackraste som finns. Jag tänker att nu vet jag det igen. Att sorgen, det är inget annat än det största beviset på kärlek. Vi är stilla. Utan ord förklarar de sin kärlek till varandra. Tar farväl.

En stund senare sitter vi åter i soffan nere i vardagsrummet. Min kollega kokar te på spisen. Brer lite smör på kex. Mamman vill ha ost också. Väntar på läkaren som ska komma. Pappersarbetet. Till och med i döden måste vi fylla i blanketter och uppfylla byråkratin. Mamman sitter blek men samlad, hon håller sin tonårsdotter i handen hela tiden. Som om hon vill säga att jag lämnar dig inte. Det ringer på dörren och jag går för att öppna. Ett äldre par, frågande blickar som möter min. De anhöriga har anlänt. Jag känner direkt att det är rätt. Den här familjen behöver den här kvinnans kloka blick och mannens fasta trygghet. Känns bra, även för mig.

När jag och min kollega tar farväl en liten stund senare så känns det som om vi känt varandra länge, mamman, barnen och vi. De nästan två timmarna vi delat kan inte mätas i tid. Sekunderna innan och evigheten efter. Jag kan inte låta bli att trycka mammans hand en gång extra. Det finns inga ord, men det känns inte tyst. När vi går ut mot ambulansen på gårdsplanen skiner solen. På radion spelar man julsånger. Vi säger inget, kollegan och jag, sätter oss i bilen och trycker ”återgå” på statuspanelen. Återgå till vår vardag, vårt eget liv. Åter påminna om dess begränsningar och sårbarhet. Och därigenom påminna om allt bra vi har. Solen skiner på träden och rimfrost har börjat smälta här och där. Det är en vacker dag.